BIBLIOTECA ŞCOLARULUI

Miron COSTIN

VIAŢA LUMII

LITERA

biblioteca școlarului

Miron

COSTIN

VIAȚA LUMII

INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

TABEL CRONOLOGIC

Cronicar, istoriograf şi poet.

1633 Născut în Moldova, ca al doilea fiu din cei unsprezece copii ai hatmanului Ion (Iancu) Costin şi al Saftei Scoarteş, nepoată a domnitorului Barnovschi şi rudă cu vechile familii boiereşti Balica şi Movilă, Costin este purtat de mic (1634) în Podolia, unde pribegeşte tatăl său, care îl însoţea pe Moise Movilă, domnul mazilit.

1638 Iancu Costin şi trei fii ai săi, printre ei şi Miron, primesc indigenatul polon.

1647—1652 Costin îşi face studiile la colegiul iezuit de la Bar, mutat pentru un timp (1648—1650) la Cameniţa. Dobândeşte o cultură întinsă şi sistematică, de profil umanistic şi clasicist, cuprinzând bogate cunoştinţe din literatura şi istoria antică, din cea polonă, de geografie, logică, teologie şi limbi străine: latina, polona, rusa, la care se vor adăuga mai târziu limba turcă şi maghiara.

1651 Ia parte la lupta de la Beresteczko, unde oastea polonă a regelui Cazimir al V-lea îi înfrânge pe cazaci. Costin va căuta de-a lungul vieţii să stăbilească în mod constant numeroase relaţii, politice şi culturale, cu mediul polon, preocupare întreţinută mai ales de ideea unei alianţe politice între Moldova şi Polonia împotriva turcilor. El a avut legături apropiate cu Ian Gninski, palatinul de Kulm, cu Marcu Matczynski, comisul Coroanei, căruia îi va dedica *Cronica polonă*, cu hatmanul Stanislaw Jablonowski, Nicolae Praznowski, mare prelat şi cancelar, şi cu regele Ian Sobieski, căruia îi va închina *Poema polonă*.

1652—1653 Revenit în Moldova, cu învoirea lui Vasile Lupu, Costin se va afla curând de partea logofătului Gheorghe Ştefan în lupta acestuia pentru domnie. E trimis pentru ajutor militar la starostele de Cameniţa de către Vasile Lupu. Adeziunea lui în acţiunea lui Gheorghe Ştefan, după ce pretendentul primeşte ajutorul trupelor polone, este primul act de mani-

festare publică a tendinţelor sale filopolone şi a dorinţei de a scoate Moldova de sub suzeranitatea turcească.

1655 Ia parte în Ţara Românească la lupta împotriva seimenilor răsculaţi.

1657 În timpul domniei lui Gheorghe Ştefan, Costin îndeplineşte prima misiune din bogata sa carieră diplomatică, la curtea munteană a lui Constantin Şerban. El şi-a întărit considerabil situaţia socială prin căsătoria cu Ileana Movilă, nepoată a domnitorului Simion Movilă, rudă a mitropolitului Petru Movilă, care avea de asemenea relaţii puternice cu Polonia. Averea şi cultura îi asigură lui Costin un loc de frunte printre marii boieri ai ţării, el deţinând funcţii de prim rang şi cunoscând o poziţie socială de relativă stabilitate într-o perioadă de dese fluctuaţii la tron. În cei 38 de ani petrecuţi în Moldova cronicarul a fost martor la succedarea a 12 domnitori, pe care a încercat, pe rând, să-i convertească pentru o alianţă cu Polonia. Ca demnitar, el trece prin dregătoria de sulger în 1657, paharnic la 1659.

1659—1660 Ca oştean, ia parte la diferite expediţii militare: la luptele contingentelor moldoveneşti din oastea turcească împotriva lui Gheorghe Rákoczi II...

1660 Se naşte Nicolae Costin (1660—1712), al doilea dintre fiii lui Miron Costin. De asemenea cronicar. Opera lui este alcătuită din *Letopiseţul Ţării Moldovei de la zidirea lumii până la 1601, Letopiseţul Ţării Moldovei. 1709—1711*, precum şi din *Ceasornicul domnilor*, traducere şi prelucrare după opera lui Antonio de Guevara, Libro aureo del gran emperador Marco Aurelio con el Relox de principes (1529). (Ion Lăzărescu, în *Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900*. Editura Academiei Române. Bucureşti, 1979, p. 226)

1660—1664 Pârcălab de Hotin.

1661 Eustratie Dabija îl trimite la regele polon Cazimir.

1663 În războiul turco-austriac participă la lupta de la Neuhäusel, când, trecând cu oastea lui Eustratie Dabija prin Ţara Românească, vede la Turnu Severin ruinele podului lui Traian. În Moldova ia parte la războaiele civile împotriva pretendentului Constantin Şerban, care ocupă în două rânduri tronul Moldovei (1659-1661). Experienţa militară câştigată în aceste expediţii îşi va pune amprenta şi pe conţinutul cronicii sale. Dar Costin a fost mai cu seamă un bun diplomat.

1664 Mare comis.

1667 Mare vornic de Ţara de Sus.

1669 Mare vornic de Ţara de Jos.
1673 Debutează cu versuri despre descălecatul întâi al Moldovei, tipărite în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei (ed. 1673). (Manuela Tănăsescu, în "*Scriitori români.*" Mic dicţionar. Editura ştiinţifică şi enciclopedică. Bucureşti, 1978, p. 158)
1671—1673 Scrie poemul *Viaţa lumii*, primul de acest gen în literatura română, în versuri de 13—14 silabe. Traduce un fragment din Quintus Curtius, intitulat *Graiul solului tătăresc către Alexandru Machidon, după ce au sosit de la Bahtri la apa Donului, mergând cu oaste asupra tătarilor.*
1672—1674 Traduce *Istoria Ardealului* după Toppeltin. (M. T., *tot acolo*).
1674 În timpul domniei lui Dumitraşcu Cantacuzino este trimis cu soli, de două ori, la hatmanul Sobieski şi apoi într-o altă solie la Constantinopol.
1675 Termină vestita sa cronică *Letopiseţul Ţării Moldovei de la Aaron Vodă încoace*... (M. T., *tot acolo*).
1675—1683 Se refugiază în Polonia. Mare logofăt.
1677 Scrie în limba polonă *Cronica Ţărilor Moldovei şi Munteniei (Cronica polonă)* (M. T., *tot acolo*).
1680—1683 Antrenat în obligaţiile pe care i le impuneau înaltele ranguri politice, el menţine şi relaţii apropiate cu oamenii de cultură, ca mitropolitul Dosoftei, episcopul italian Vito Piluzio ş. a. Legăturile politice ale lui Costin cu Polonia devin tot mai strânse după alegerea lui Sobieski ca rege, cronicarul întreţinând cu acesta o corespondenţă directă, după 1680. Totuşi, la asediul Vienei (1683) Costin se afla, cu oastea moldoveană, în tabăra turcilor, alături de Gheorghe Duca, domnul Moldovei. La întoarcere, Duca şi Costin, împreună cu alţi boieri, sunt prinşi de polonezi la Domneşti, lângă Oituz, şi duşi în Polonia. Leşii sunt îngăduitori cu cronicarul, căruia Sobieski îi oferă găzduire la Daszow.
1684 Redactează *Istoria în versuri polone despre Moldova şi Ţara Românească (Poema polonă)*.
1685 În septembrie, noul domn al Moldovei, Constantin Cantemir, îl recheamă în ţară. (M. T., *tot acolo*)
1686—1691 Scrie opera *De neamul moldovenilor*.
1691 Superior prin cultura sa domnului ridicat din mijlocul răzeşilor, opus partidelor boiereşti filoturceşti care sprijineau domnia (familia Ruseteştilor), adept al lui Sobieski, duşmănit de Cantemir, Costin devine un om incomod în preajma domnitorului. Un complot boieresc împotriva domnului, la care participă fratele lui Costin, Velicico, constituie momentul

ce declanşează mânia lui Cantemir împotriva Costineştilor, ucişi pe rând din porunca sa. Costin este omorât în decembrie 1691, lângă Roman.

1852 Apare *Letopiseţul Ţării Moldovei* (ed. M. Kogălniceanu), tom. I, Iaşi.

1886—1888 Opere complete, după manuscripte, cu variante şi note, cu o recensiune a tuturor codicelor cunoscute până astăzi, bibliografie, biografia lui Miron Costin, un glosariu lucrat de dl L. Şăineanu, portrete facsimile diverse de V. A. Urechia, tom. I, Bucureşti, 1886, tom. II, Bucureşti, 1888.

1944 *Letopiseţul Ţării Moldovei*..., ediţie critică de P. P. Panaitescu.

1958 *Opere*, ediţie critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice şi glosar de P. P. Panaitescu, Bucureşti.

1965 *Opere*, vol I-II. Ediţie critică îngrijită de P. P. Panaitescu. Colecţia "Scriitori români." Editura pentru literatură, Bucureşti.

1967 *Opere alese*. *Letopiseţul Ţării Moldovei. De neamul moldovenilor. Viaţa lumii,* texte stabilite, studiu introductiv, note şi glosar de Liviu Onu, Bucureşti.